

4. Концепція Нової української школи. URL.:
<https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola#Text>

5. Савченко О. Я. Метод проектів на уроках літературного читання. Початкова школа, 2015, № 11. С. 26-31.

6. Шейко Г. К. Інноваційні методи роботи в початковій школі. Х .: Ранок, 2008. 208 с.

Оксана Петрук,

*кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник,
провідний науковий співробітник відділу
початкової освіти імені О.Я. Савченко,
Інститут педагогіки НАПН України, Україна*

СУЧАСНИЙ МОЛОДШИЙ ШКОЛЯР: ПОРТРЕТ У КОНТЕКСТІ ОСВІТИ

Сучасний світ стрімко змінюється. І ми спостерігаємо, що змінюються й діти, які приходять до школи. Нинішні здобувачі освіти вже суттєво відрізняються від тих, які вперше переступили поріг школи 5-10 років тому. Нам варто знати особливості сучасних учнів, щоб ефективно взаємодіяти з ними.

Школу, як і будь-який інший освітній заклад, можна вважати місцем зустрічі поколінь. Теорію поколінь обґрунтували американські дослідники Нейл Хоув і Вільям Штраус. Вчені звернули увагу на те, що приблизно кожні 20 років у світі відбувається зміна поколінь. Людей всередині одного покоління об'єднують спільні цінності, переконання, моделі поведінки й звички. Вони стають схожими між собою через світові історичні події, соціальні й економічні процеси, які спільно переживають і під час яких дорослішають. Послідовник згаданої теорії поколінь, австралійський дослідник Марк Мак Криндл пропонує

називати дітей, народжених після 2010 року, поколінням «альфа». Або ж їх ще називають «дітьми цифрового покоління», або «народженими з гаджетами в руках». Постійне перебування в онлайн-просторі формує в них передусім ті здатності, котрі необхідні для перебування в цифровому світі.

Сучасні молодші школярі – діти покоління «альфа», комфортно почувають себе в умовах багатозадачності: вони одночасно можуть слухати музику, спілкуватися онлайн, редагувати фотографії і под. Тобто, їм властива здатність одночасно виконувати кілька завдань. Але насправді ця здатність не дає можливості зосередитись на чомусь одному. Через перебування в режимі багатозадачності, в учнів порушується концентрація уваги, знижується темп роботи, уповільнюються процеси прийняття рішень та критичного мислення, з'являється втома, знижується працездатність.

За одиницю часу обробити великі масиви інформації та відсіяти непотрібну можна лише тоді, коли інформація зведена до мінімуму. Тому улюблений формат сприйняття сучасних учнів – картинка, без тексту або з невеликими «вкрапленнями» тексту, а от процес читання текстової інформації великого обсягу викликає труднощі.

Однією із особливостей цих дітей є «кліпове» мислення – це процес відображення багатьох різних властивостей об'єктів без урахування зв'язків між ними. «Кліпове» мислення характеризується обривчастим, фрагментарним інформаційним потоком, нелогічністю, різноманітністю інформації, що надходить, високою швидкістю перемикання між фрагментами інформації, а також відсутністю цілісної картини сприйняття навколишнього світу. Через «кліповість» мислення випадають цілі ланки подій. Учням незрозуміло й важко встановити причиново-наслідкові зв'язки. Вони не здатні цілісно сприймати інформацію, системно мислити і, відповідно, викладати свої думки.

Майже від народження діти «альфа» знайомляться з навколишнім світом через екрани гаджетів. Вони мають слабкі навички реальної комунікації і надають перевагу онлайн-спілкуванню. Через це діти стають соціально недоступними, втрачають уміння комунікувати та працювати в команді.

Частими проявами недостатньої мовленнєвої активності учнів, несформованості мовлення є неправильна або нечітка звуковимова, несформованість граматичного ладу мовлення, аудіативних умінь, бідність словникового запасу.

Порівняно з попереднім поколінням, у цих дітей настільки знижені стійкість та концентрація уваги, що окремі фахівці навіть використовують термін «синдром розсіяної уваги»: дитина «не бачить» елементів розповіді, загадки, математичної задачі. Сучасних молодших школярів називають 8-мисекундниками, тому що вони ледве можуть утримувати увагу на якомусь одному об'єкті. Це пов'язано з тим, що діти призвичаїлися постійно «гортати» екрани гаджетів, швидкість їхнього сприйняття інформації збільшується, досить добре розвинені перемикання й розподіл уваги, а от концентрація і стійкість страждають. У «цифрових» дітей краще розвинена короткочасна, ніж довготривала пам'ять. Очевидно, це пов'язано з тим, що нинішні школярі мають можливість у будь-який час «погуглити» і знайти потрібну інформацію, а отже, не націлені на довготривале запам'ятовування.

Сучасні здобувачі початкової освіти надзвичайно прагматичні, вони цінують свій час і свободу вибору. Ці учні втрачають інтерес до навчання, якщо не розуміють, для чого їм це потрібно, як вони можуть використати ці знання. Тому, працюючи з ними, важливо «прив'язувати» тему навчання до їхніх цінностей та інтересів.

Окрім нового ставлення до часу і прагматизму, теперішнім молодшим школярам властива така риса, як невизнання авторитетів. Вони не схильні покладатися на досвід попередніх поколінь. Ці діти використовують Google від народження, і просто інформацією їх не здивуєш. Тому дуже важливо, щоб учитель мав практичні навички, особисті перемоги й досягнення, мав власну компетентну думку щодо питань, значущих для учнів. Тільки у такому випадку він буде для них авторитетом.

У полі інтересів науковців, розробників навчально-методичного забезпечення, методистів, учителів, шкільних психологів мають бути питання

модернізації / адаптації методик навчання у початковій школі, котрі будуть урахувати переваги та компенсовувати втрати молодших школярів від перебування в цифровому просторі.

Список використаних джерел

1. Максименко С. Д., Кондратенко Л. О. Навчальні та поведінкові проблеми учнів початкової школи: короткий психологічний довідник-порадник педагога. Харків : Вид-во «Ранок», 2020. 48 с.

2. Онопрієнко О. В. Психолого-педагогічний портрет сучасного молодшого школяра як орієнтир для створення освітніх онлайн-ресурсів. Інновації в початковій освіті: проблеми, перспективи, відповіді на виклики сьогодення: матеріали V Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (Полтава, 09-10 червня 2022 р.). Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2022. С. 30-32.
URL: <https://lib.iitta.gov.ua/731817/>

Майя Печенюк,

*кандидат педагогічних наук, професор
Кам'янець-Подільського національного
університету імені Івана Огієнка, Україна;*

Василь Стрільчук,

*магістрант педагогічного факультету спеціальності
«Музичне мистецтво» Кам'янець-Подільського
національного університету імені Івана Огієнка, Україна*

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПОЗАШКІЛЬНІЙ МУЗИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

На сучасному етапі розвитку української освіти все більше уваги приділяється пошуку дієвих засобів виховання молоді, накопиченню її